

IEMAND HEBBEN?

Het bijbelse verhaal over de mens, man-en-vrouw

*Dit is het boek van de verwekten van Adam:
op de dag dat God Adam schiep
maakte hij hem naar gelijkenis van God.
Mannelijk en vrouwelijk **schiep** hij hen.
Hij zegende hen
en riep hun naam: Adam-Mensheid
op de dag dat zij geschapen werden.*

In den beginne 5:1-2

1.

Iemand, een vriend, een kind, een man, een vrouw, kan je niet 'hebben'. Toch zullen wij onszelf maar niet hard vallen om dat spraakgebruik. Iemand 'hebben' betekent met-iemand-zijn, vertrouwd zijn, getrouwd zijn, bij iemand horen, met iemand leven. Zo'n iemand is iemand anders; onachterhaalbaar eigen; niet te hebben, niet te koop. Dat weet iedereen die iemand heeft.

'Leven', zegt een (aangeboren of aangeleerde?) stem in iedereen, 'is dat je iemand hebt, dat je niet langer alleen bent, dat iemand onmisbaar is geworden voor jou, en jij voor iemand.' 'Alleen is geen leven', zo luidt de gangbare levensopvatting. Daar doen heel wat gemengde gevoelens in mee: bewonderd willen worden, beweend, gevreesd desnoods; de hoop dat gedeelde smart tenslotte halve smart zal zijn. Of de behoefte aan overzichtelijkheid: in plaats van velen zal er dan voortaan één zijn, en je zult je veilig voelen binnen de begrensdheid van die relatie, je zult weten waar je aan toe bent, en waar je je aan houden moet. En uit al die halfbewuste en moeilijk te verhelderen gevoelens groeit dan de 'mythe': datje iemand moet hebben om iemand te zijn; als je niemand hebt, ben je niemand, en ben je nergens. Dus heb je niemand, dan moet je haastig op pad, zeker als je tegen de dertig loopt. En als je de veertig nadert, of de vijftig, nog eens. Dat moet van de mythe: jachtig op zoek naar die ene die misschien helemaal niet bestaat. Ten prooi aan geconditioneerde reflexen: teleurstelling die agressie wordt; en zelfverachting, omdat je blijkbaar niet goed, potent, ontroerend, lief genoeg bent om iemand te vinden. Heel onze maatschappij-inrichting, met haar achterstelling van zogenaamde alleenstaande mensen, met haar nadruk op het huwelijk als meest voor de hand liggende levensstaat (en het gezin als kiemcel van de samenleving), is van deze mythe doortrokken. En meer dan in welke dromen kan iemand, halfbewust en wanhopig, in deze mythe gevangen zijn, en aan zijn gevangenschap verslaafd ook nog. Een vrouw moet een man hebben en een man moet liefst een vrouw hebben - in ieder geval moet een mens met zijn tweeën zijn. Maar in werkelijkheid zijn veel mensen daartoe niet in staat.

2.

God sprak:

Nu laat ons mensen maken naar ons beeld, die op ons lijken,
om te bestieren de vissen van de zee
en de vogels van de hemel,

de tamme dieren en heel de aarde,
en al het kruipende op het land.
*En God schiep de mens naar zijn beeld,
beeld van God schiep hij hem,
mannelijk en vrouwelijk schiep hij hen.*

God zegende hen en God sprak tot hen:
Weest vruchtbaar en wordt talrijk,
vervult de aarde en weest machtig over haar,
bestiert de vissen van de zee en de vogels van de hemel,
al het levende dat over het land kruipt.

God sprak:
Hier, ik geef je alle veldgewassen
die hun zaad zaaien over heel het land,
alle bomen met hun vruchten vol met zaad,
om van te eten.
En voor al het levende des lands
en voor alle vogels van de hemel
en voor al wat kruipt over het land,
voor alle levende wezens,
is alle veldgewas om van te eten.

Zo geschiedde.
God zag alles wat hij had gemaakt:
het was goed, meer dan goed.

Op de eerste bladzijde van het eerste boek van de Schrift, in het lied 'In den beginne', waaruit bovenstaande tekst genomen is, staat niet 'man-en-vrouw schiep Hij hen'. Er staat 'mannelijk- vrouwelijk schiep Hij hen'. Suggereert dit dat de mensen, de mensheid, alle mensen, zowel mannelijk als vrouwelijk zijn, ieder mens dus zowel mannelijk als vrouwelijk? Androgyn dus (van de Griekse woorden andros = man en gunè = vrouw)? De gedachte dat de mens van oorsprong androgyn zou zijn, is reeds in de haggada, de vertellende uitleg van de letterlijke Schrifttekst door de joodse rabbijnen, te vinden; die gedachte zou via Plato aan de Babylonische wijsbegeerte ontleend zijn.

Ik laat de idee van de androgyn mens, die de laatste dertig jaar vooral door vrouwelijke auteurs (Andreas Burnier bijvoorbeeld) en door verschillende vrouwelijke theologen is uitgewerkt, hier rusten, maar wijs erop dat de Hebreeuwse woorden voor man en vrouw, Isch en Ischa, in bovenstaande tekst niet worden gebruikt. Mannelijk is niet hetzelfde als man, en vrouwelijk is niet hetzelfde als vrouw. Er staat dan ook niet 'man en vrouw' in het scheppingslied van Genesis 1.

3.
...

Uit: Trouw bezingen – teksten voor een huwelijksviering
uitgeverij Kok, Kampen, april 2008